

Pensj. sokneprest Harald Kaasa Hammer, Nøtterøy
4. søndag i adventstiden, 2. rekke
Teie kirke
Søndag 21. desember 2014, kl 11.00

SALMER

- 92 Den store stjerna som steig i aust
 Tenning av adventskransen
21 Nå tenner vi vår adventskrans
 Mika 5,1-4a Fredsfyrsten fra Betlehem ... nå rekker hans makt til jordens ender
682 Jesus skal rå så vidt som sol femner vår jord frå pol til pol
 Fil 4,4-7 Gled dere i Herren
130 Alle kilder bryter frem i glede

Prekentekest: Luk 1,39-45 Maria og Elisabeth

- 131 Vi synger med Maria
 Ofring
26 Solbarn, jordbarn
 Nattverd
72 Vem har tänt den stjärnan ... Är du en av tusen små? Är du han dom väntar på?
795 I østen stiger solen opp
 Utgang
374 Vi stemmer i en frydesang

INNLEDNING TIL GUDSTJENESTEN

God søndag!

Det skjer et under i verden, *hver gang* et barn blir til! (N13 nr 591)

I dag skal vi lytte og syng om det som er nære opplevelser for oss alle, og vi skal nærme oss den store julegleden. Julegleden er **så liten** at vi kan ta den til oss, slik vi tar et lite barn inn til oss, og julegleden er **større** enn vi kan begripe. «Det lille barn i Betlehem, han var en konge stor.» **Forstå** det den som kan, – men **tro** det, det kan alle!

La oss være stille for Herren!

PREKEN

Det er godt at vi har fjerde søndag i advent før juledagene. På julaften stråler det et lys av fred over Josef og Maria og barnet i krybben. Bildet av de tre er like stille som et barselbesøk hos slitne foreldre og den nyfødte som ligger fredfylt ved mammas bryst.

Dagens evangelium er ikke like fredfylt. Her er det løpende føtter, og høye rop som på en fødeklinikk! Og det er et barn som **hopper og spretter av fryd** i mammas mage. Ja, slik er den direkte oversettelsen! I siste bibeloversettelse står det at barnet **sparket** av fryd. Det er ganske blekt i forhold til forrige oversettelse hvor det står at det **hoppet** av fryd, og 1930-oversettelsen hvor det sto at fosteret **sprang** av fryd. Det samme verbet er brukt i den greske oversettelsen av 1 Mos 25,22. Da er det Esau og Jakob som **sloss** inne i Rebekkas mage.

Det står skrevet i evangeliet etter Lukas:

Luk 1,39-45 Maria dro av sted og skyndte seg opp i fjellbygdene, til den byen i Juda 40 hvor Sakarja bodde. Der gikk hun inn til Elisabet og hilste på henne. 41 Da Elisabet

hørte Marias hilsen, sparket barnet i magen hennes. Hun ble fylt av Den hellige ånd 42 og ropte høyt: "Velsignet er du blant kvinner, og velsignet er frukten i ditt morsliv. 43 Men hvordan kan det skje at min Herres mor kommer til meg? 44 For da lyden av din hilsen nådde øret mitt, sparket barnet i magen min av fryd. 45 Og salig er hun som trodde, for det som Herren har sagt henne, skal gå i oppfyllelse."

Slik lyder det hellige evangelium.

Teksten vår står mellom engelens budskap til Maria og Marias berømte lovsang «Min sjel opphøyer Herren, og min ånd fryder seg i Gud, min frelser!»

Det er tre avsnitt i prekenen i dag: Først hører vi *løpende føtter og høye rop*, så om *tro, tegn og tjeneste*, og til slutt *3x3*.

1. Løpende føtter og høye rop

Jeg har vært prest på en fødeavdeling noen måneder. Det jeg husker best derfra er løpende føtter. Dem var det mange av. Trauste jordmor-føtter, stormende lege-føtter, og listende nattevakt-føtter. Og så var det noen høye rop, om ikke så mange som når det er fødsler på TV.

Maria skyndte seg opp i fjellbygdene til Elisabet. Løpende føtter. Når to gravide møter hverandre har de masse å snakke om. Da er det både høylytte hurrarop og engstelige spørsmål. Og enda mer når en ung ugift pike i begynnende svangerskap møter en slektning, høyt oppe i årene, som ikke har kunnet få barn, men nå er fem måneder på vei!

Det er et topp-punkt i frelseshistorien vi leser om i dag. Slik Ånden svevde over vannene ved verdens skapelse, slik skaper Ånden liv i dagens tekst. Elisabet blir fylt av Den hellige ånd og roper med høy røst. Ja, Ånden får barnet i Elisabeths mage til å hoppe og sprette av fryd.

Det er som hele frelseshistorien tetter seg sammen rundt de to, Maria og Elisabet.

- Den nyfødte **Moses** ble reddet på underfull vis, først av jordmødrene og så av sin kløktige søster Miriam.
- **Isak** som blir født av Sara som var 90 år, med 100 år gamle Abraham som far.
- Og så Anna en tid etterpå. Hun var også gammel og barnløs, men fikk føde **Samuel**, han som skulle salve Saul og David til konger i Israel.

Moses, Isak og Samuel. Det er som om Gud starter hver ny epoke i frelseshistorien med en underlig barnefødsel. Og rett før Jesus ble født av en jomfru, ble døperen Johannes født av gamle Elisabeth, som ikke kunne få barn.

Når vi leser om den gravide Maria nå rett før jul, er det ikke bare for å lade opp til juleevangeliet. Det er også for å åpne opp for våre erfaringer med å vente barn, ikke klare å få barn, savne barn, miste barn, lete etter barn, miste kontakten med barn, glede oss over barn, ikke å klare å glede oss over barn, våke over et barn, kjenne seg maktesløse som mor og far, – ja, alt hva barn kan vekke i oss av følelser, bekymringer, glede og stolthet, skam og fortvilelse.

Når vi leser om Maria gjennom evangeliene, merker vi at alt dette er hennes opplevelser også, – hennes egne opplevelser og ting som skjer rundt henne. Maria er en av oss. Og hun bar frem vår frelser.

Frelse er ikke Guds premie til dem som har religiøse anlegg og sterk trosevne. Da var det ikke så mange som kunne bli frelst. Frelse er at Gud er kommet nær til oss med sin gave. En gave

som alle kan begripe. Å ta opp et nyfødt barn og holde det inn til seg, det er et språk som en president og en tømmerhogger kan forstå, barn og voksne, fredsprisvinnere og fengselsfugler.

Vi husker Nobel-talen til Kailash Satyarthi nå i desember: «Legg hånden på brystet og kjenn barnet i deg. Om alle gjør det, så vil det forandre verden!»

Terje Bang som ledet Omsorgsstasjon for barn og unge i Tønsberg, sa det slik: «Hvis foreldre hadde klødd sine tenåringer på ryggen en halv time hver dag, ville vi ikke hatt ungdomskriminalitet lenger!»

2. Så om tro og tegn og tjeneste

Engelen ga gjeterne på Betlehemsmarken et **tegn** de skulle se etter: «Dere skal finne et barn som er svøpt og ligger i en krybbe.» Det var et tegn for troen.

Elisabet var et **tegn** for Marias tro, et tegn på at ingenting er umulig for Gud: «Og hør:» sa engelen. «Din slektning Elisabet venter en sønn, hun også, på sine gamle dager. Hun som de sa ikke kunne få barn, er allerede i sjette måned. For ingen ting er umulig for Gud.» Luk 1,36-37. Ikke rart at Maria **skyndte seg av sted** for å se dette levende tegnet for troen.

Maria var selv et **tegn**. Profeten Jesaja meldte dette tegnet 700 år tidligere: «Herren selv skal gi dere et tegn: Se, den unge jenta skal bli med barn og føde en sønn, og hun skal gi ham navnet Immanuel. (Det er: *Gud med oss.*)» Jes 7,14.

Det er mange som søker etter et tegn for troen: Om jeg bare kunne se et under! Da skulle jeg få til å tro!

Jeg vet at Gud kan gi tegn for troen. Jeg har møtt mennesker som har fått et slikt tegn, og jeg har sett hva det betyr for dem. Andre venter i det uendelige. Kanskje Gud har en annen vei med dem? Legg merke til Marias svar da engelen kom med det umulige oppdraget fra Gud: «Se, jeg er Herrens tjenestekvinne!» Luk 1,38.

Noen får et tegn som styrke for troen, og trenger det, og lever på det. Andre opplever at troen kommer med en tjenesteoppgave, og troen vokser med tjenesteoppgaven, – ja, de kjenner at **troen trenger en tjeneste for å vokse.**

La meg si det så tydelig jeg kan: Jeg håper at du har en tjenesteoppgave som du vet er din! Du trenger en tjenesteoppgave for å få sunnhet i ditt trosliv. Herren trenger dine hender for å nå fram til dem han elsker med omsorg og med frelse. Og dine nærmeste trenger at du bygger bro mellom Gud og dem!

Teie menighet har hatt som mål: *Vi vil at hvert medlem i Teie menighet skal finne sin tjeneste og ta vare på den.* Jeg ønsker for hver av oss, at du og jeg kan si: Min tjeneste er å ... stille til kaffe på peiskveldene, eller hente og bringe eldre til Åpen dag, eller hente inn avisen til en sur og tverr nabo. Hvis du så tar en periode i menighetsrådet, da er jeg sikker på at troen din vil vokse. – Og så ønsker jeg for deg at *du tar vare på* den tjenesten, så du ikke sier ja til femten andre tjenester. Kanskje er det for store ord for deg å si: «Se, jeg er Herrens tjenestekvinne! Jeg er Herrens tjener!» Men du kan i hvert fall si: «Ja, det der kan jeg si ja til!»

3. Så til det siste punktet: 3x3

Hvorfor slås det tre ganger tre slag på kirkeklokken ved avslutningen av gudstjenesten? Hvorfor kalles de bønneslag? Jeg har lurt lenge på det og lett i flere bøker hvor det burde stått. Så søkte jeg på internett, jeg skrev inn 3x3 og fant et svar:

I katolsk tradisjon har man ringt til bønn tre ganger om dagen, morgen – middag – kveld (klokken 6 og 12 og 18), med tre ganger tre slag. Da skal alt arbeid stanse, og alle bli stille og be Angelus-bønnen. Angelus betyr engel.

Jean-Francois Millet (1814-1875) har malt et bilde som heter Angelus. Det er bønder som har stanset i arbeidet på åkeren. Kirketårnet tegner seg mot himmelen i det fjerne, og de to bøyer seg i Angelus-bønnen.

I Angelus-bønnen kan vi minnes møtet mellom Guds engel og Maria.
 Ved første slag spør engelen: Vil du?
 Ved andre slag svarer Maria: Ja!
 Og ved tredje slag blir Kristus unnfanget.
 Vil du? – Ja! – Kristus er unnfanget!

Så stemmer vi i en setning fra evangeliet vårt i dag: «Velsignet er du blant kvinner, og velsignet frukten i ditt morsliv!» <http://stasunniva.blogspot.no/2012/10/bli-med-pa-angelus-bnnen.html>

Angelusbønnen avsluttes slik:

Vi ber deg, Herre, fyll våre hjerter med din nåde!
 Vi har mottatt engelens budskap om at Kristus, din Sønn, er blitt menneske.
 Før oss ved hans lidelse og kors til oppstandelsens herlighet,
 ved ham, Kristus, vår Herre. Amen.

I den katolske bønneboken står det at dette er bakgrunnen for at Den norske kirke har tre ganger tre bønneslag ved gudstjenestens avslutning. (Side 36)

Jeg vil gjerne bringe videre en annen tradisjon om de tre ganger tre bønneslagene. Det er noe jeg lærte for 40 år siden. Jeg var på reise og overnattet hos Harriet og Kolbjørn Øygaard i Vadsø. Noen husker Kolbjørn som den frittalende fylkeslegen i Finnmark på 1970-tallet. Sønnen deres er nylig blitt biskop der nord.

Harriet fortalte meg at hun hadde ni personer hun ba for under de ni bønneslagene til slutt i hver gudstjeneste. Ni faste personer. Siden har jeg også gjort det: For noen personer som særlig ligger meg på hjertet, og så for mine aller nærmeste. For meg er de tre ganger tre bønneslagene blitt en viktig del av gudstjenesten. Kanskje kan dette bli en tradisjon for deg også?

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd, som var og er og blir én sann Gud, fra evighet og til evighet! Amen.

MOMENTER:

Mor til Samuel i 1 Sam 2,1-10 ~ Marias lovsang i Luk 1,46-55: Alt faller på plass med barnet. Hele verden kommer på plass igjen ved barnet som er født.

Hans navn er fred (Mika 5,4) - Fred på jorden (Luk 2,14)

Fredsbudskapet har spredd seg med stormskritt over verden. Politikere har prøvd å bruke kraften i fredsbudskapet, og har som regel endt i makt-arroganse. Det kan ikke være tvil om at Jesu budskap er et fredsbudskap, og at det er politikere som forvrenger det til korstog, heksebrenning og ufred, – ja, at også lederskapet i kirken kan fristes av sin autoritet til å søke makt og ære og personlig vinning.

Ikke herske men være et forbilde

1 Pet 5,2-3 Vær hyrder for den **Guds** flokk som dere har hos dere! Ha tilsyn med den, ikke av tvang, men av fri vilje, slik Gud vil, og **ikke for vinnings** skyld, men av hjertet. 3 Gjør dere **ikke til herrer** over dem som Gud har gitt dere ansvar for, men vær et **forbilde** for flokken.

1 Kor 1,27-28 Men det som i verdens øyne er dårskap, det utvalgte Gud for å gjøre de vise til skamme, og det som i verdens øyne er svakt, det utvalgte Gud for å gjøre det sterke til skamme. 28 Ja, det som i verdens øyne står lavt, det som blir foraktet, **det som ikke er noe, det utvalgte Gud** for å gjøre til intet det som er noe,

Hvor er du og jeg i disse store linjene i verdens historie?

Fil 4,7: Guds fred som overgår all forstand, skal bevare deres hjerter og tanker i Jesus Kristus.

(Gresk transkribert: Strongs exhaustive)

Luk 1, 39 Anastasa (reise seg G0450.5) de (men G1161.3) Mariam (Maria G3137-a.3)

eporevthê (gå/dra/reise G4198.2) eis (til G1519.1) meta (etter G3326.6) spûdês (iver G4710.3)

Luk 1, 40 eskirtêsen (**hoppe (og sprette) (av fryd)** G4640.1) to ((bestemt artikkel) G3588.19)

brefos (spedbarn G1025.4) en (i G1722.1) eplêsthê (fylle G4091-a.2) pnevmatos (ånd G4151.9)

hagiû (hellig G0040.19) hê ((bestemt artikkel) G3588.3) Elisabet (Elisabet G1665.3) ,

Luk 1, 42 eskirtêsen (**hoppe (og sprette) (av fryd)** G4640.1) en (i G1722.1) agalliasei (fryd

G0020.1) to ((bestemt artikkel) G3588.19) brefos (spedbarn G1025.4) en (i G1722.1) tê

((bestemt artikkel) G3588.15) koilia (mage G2836.1) mû (jeg G1473.7) .

Luk 1, 45 kai (og G2532.3) makaria (salig G3107.1) hê ((bestemt artikkel) G3588.3) pistevsasa

(tro G4100.49) hoti (at G3754.4) estai (være G1510.14) teleiôsis (**fullendelse** G5050.1)